

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ НА ОПШТИНА БОГОМИЛА
Ристе Темјановски,* Ристо Мијалов

POPULATION AND DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT IN COMMUNITY
BOGOMILA
Riste Temjanovski,* Risto Mijalov

APSTRACT

The intensive processes of the industrialization, depopulation and migration movement had reflection on the demographic structure of the population. The Rural settlements had decreasing level with populations where population changes have occurred in all structure: age structure, the economic structure, the education etc. This process is actual in new community Bogomila. Here is given a synthetic survey on intensive occurs in this Community. It is necessary adequate demographic policy to stop this negative effect for all Communities according to the existing territorial division.

ВОВЕД

Во последните неколку децении во Република Македонија, а посебно во некои одделни региони, се одвивале значителни промени во населеноста. Тие промени се во тесна врска со забрзаните процеси на индустријализацијата, односно со различниот стопански, културно-просветен и друг развој на општините и нивните централни места. Секако индустријализацијата како економска категорија имала најмногу влијание врз економското јакнење на пооделни региони и раздвиженост на популацијата во Република Македонија. Токму поради тоа, индустријата силно влијаела на формирање на урбани центри со различно гравитациско влијание, а тоа имало далекусежни реперкусии за последиците на населеноста. Основната последица се состои во миграциски движења на населението, така што некои подрачја станале депопулациони зони, а некои, привлечни имиграциски места со пренагласена популациска концентрација. Динамичниот развој на индустријата и технологијата, демографската експлозија како главни чинители на прогресивната урбанизација го чинат јадрото на фундаменталната пертурбација на нашата животна средина наметнувајќи нови модели и елементи на индустриската цивилизација па, како што вели *К.Дејвис*¹ враќањето на селскиот живот е готово невозможно. Но, сè додека огништето, во побожна смисла, постои како суштинска особина на едно семејство, последната алка со селото не е прекината².

Целта на трудот се состои во прикажување и анализа на причините кои довеле до промени во населеноста со неколку демографски показатели, од кои може да се согледаат последиците и проблемите врзани за општина Богомила. Всушност станува збор за промени во бројот на населението и домаќинствата, односно за промените на просторната дистрибуција на популацијата и за населеноста по населени места што ја чинат оваа општина. Селанецот во Република Македонија во текот на последните неколку децении бил

-
- М-р Ристе Темјановски; Проф. Д-р Ристо Мијалов, вонреден професор на ПМФ, Архимедова 5 ПМФ, Институт за географија, 1000 Скопје
 - MSc. Riste Temjanovski; D-r Risto Mijalov, Associated Professor Arhimedova 5, Natural Sciences and Mathematics, 1000 Skopje.

¹ The Origin and the Growth of Urbanization in the World, American Journal of Sociology, 5/1955, s.437

² Ацески Илија: Социологија на градот, Скопје:Институт за социологија, 1995, стр.11

перманентно изложен на силен економски и политички притисок. Селото и земјоделството послужија за создавање на солидна акумулациона основа за потребите на градовите (Каријалов, Р. 1983).

Според административно-територијалната поделба ("Закон за територијалната поделба на Република Македонија и определување на единиците на локалната самоуправа" - "Сл. весник на Република Македонија бр. 49 од 14.09.1996), Република Македонија е поделена на 123 општини. Наспроти постоечките 34 општини се создадоа уште 89 нови, меѓу кои е и општината Богомила. Таа е формирана во рамките на старата општина Велес од која се формирани следните новонастанати општини: Велес, Богомила, Градско, Чашка и Извор.

Општина Богомила слободно може да се рече дека го зазема средишниот дел на Република Македонија. Административно граничи со следните општини: Чашка, Извор, Прилеп, Долнени, М. Брод, Самоков и Студеничани. Во склоп на општина Богомила влегуваат 13 населени места и тоа: Бистрица, Богомила, Габровник, Капиново, Мокрени, Нежилово, Ораов Дол, Ореше, Папрадиште, Плевење, Согле, Теово и Црешнево.

Бројна динамика на населението

Еден од најважните елементи за проучување на развојот и динамиката на едно подрачје, неговиот растеж или неговото "одумирање" претставува бројното движење на населението кое е неопходно да се проследи низ еден подолг временски период. Територијалниот распоред и густината на населението за општина Богомила се мошне различни и оваа динамиката на бројното движење на населението може да се проследи низ пописните години од 1948-1994 година.

Табела 1: Бројно движење на населението по населени места по пописни години (1948-1994)

ПОПИС	ВКУПНО	БИСТРИЦА	БОГОМИЛА	ГАБРОВНИК	КАПИНОВО	МОКРЕНИ	НЕЖИЛОВО	ОРАОВ ДОЛ	ОРЕШЕ	ПАПРАДИШТЕ	ПЛЕВЕЊЕ	СОГЛЕ	ТЕОВО	ЦРЕШНЕВО
1948	5748	738	1351	140	94	237	319	296	796	612	25	371	623	146
1953	6283	801	1475	142	94	241	336	346	864	660	32	461	662	169
1961	5975	736	1544	45	69	193	333	279	871	716	34	320	659	176
1971	4355	568	1249	19	18	98	276	56	724	475	24	275	464	109
1981	2589	330	824	8	6	43	178	7	557	63	17	201	315	40
ВКУПНО 1994	1336	159	458	1	1	7	82	3	296	4		127	188	10

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, 1994 година, Скопје: Завод за статистика на Р.М., 1997, Кн. 5,

Графикон 1: Население по пописни години (период 1948-1994) за општина Богомила

Од горната табела и графичкиот приказ јасно се гледа движењето на населението за новонастанатата Општина Богомила за периодот 1948-1994 година. Во проучуваната општина во 1948 година живееле 5748 жители, а со последниот попис тој број е намален за 4.3 пати и изнесува 1336. Тоа укажува на неповолни тенденции во движењето на населението, кои започнале да се одвиваат во периодот од 1971 година па наваму. Ова неповолно движење довело и до целосно исселување на луѓето од населеното место Плевење. Ова населено место во 1948 година броело 25 лица, а денес во него не живее ни едно. Најголемо намалување на движењето на населението во оваа општина е забележано во населеното место Папрадиште. Карактеристично за него е тоа што во периодот 1948-1961 бележи пораст за 104 лица, со последниот попис се регистрирани само 4 или намалување за 153%, што укажува на опасноста и за негово постепено одумирање. Намалувањето на бројот на населението во другите населени места во оваа општина е следен во: Габровник изнесува 140%, Ораов Дол 98%, Капиново 94%, Мокрени 33.8%, Плевење 25%, Црешново 14.6%, Бистрица 4.6%, Нежилово 3.8%, Теово 3.3%, Богомила и Согле по 2.9% и Ореше 2.6%.. Ова особено треба да се има во предвид ако се анализира просторната разместеност за оваа општина. Најмногу жители има во седиштето на општината, во населеното место Богомила каде живеат вкупно 458 лица, па потоа следи Ореше со 296, Теово со 188, Бистрица со 159, Согле со 127, Нежилово со 82 и Црешново со 10 лица. Меѓутоа, мора да се спомне дека во оваа општина има 5 населени места кои имаат помалку од 10 жители (Мокрени 7, Папрадиште 4, Ораов Дол 3, Габровник и Капиново по 1 жител), што укажува на опасноста и за нивна целосна депопулација.

Што се однесува до густината на населеност во оваа општина, таа исто така се одликува со слаба населеност и е во сооднос со големината според бројот на населението. Така најгусто населено место е седиштето на општината со 14.68 жители на км², потоа следи Ореше со 10.80 ж/км², Теово со 6.72 ж/км², Согле 6.27 ж/км², Бистрица со 5.63 ж/км², Нежилово со 2.06 ж/км² и 7 населени места со помалку од 1 жител на км² (Црешново 0.90 ж/км², Мокрени со 0.41 ж/км², Капиново со 0.36 ж/км², Папрадиште со 0.30 ж/км², Ораов Дол 0.13 ж/км², Габровник 0.06 ж/км² и Плевење без ниеден жител).

Ова може да се види и од следната табела:

Табела 2: Вкујно население по пол, домаќинства, станови и земјоделски стогојанства во 1994 година

НАСЕЛЕНО МЕСТО	ПОВРШИНА	ГУСТИНА	1994					
			ВКУПНО	МАЖИ	ЖЕНИ	БРОЈ НА ДОМАЌИНИ	СТАНОВИ	ЗЕМЈОДЕЛ. СТОПАИ
ВКУПНО	262.43	5.09	1336	680	656	521	1016	361
БИСТРИЦА	28.23	5.63	159	75	84	81	97	72
БОГОМИЛА	31.20	14.68	458	240	218	186	365	103
ГАБРОВНИК	15.93	0.06	1		1	1	11	
КАПИНОВО	2.80	0.36	1	1		1	9	
МОКРЕНИ	17.09	0.41	7	2	5	5	18	
НЕЖИЛОВО	39.81	2.06	82	45	37	32	57	28
ОРАОВ ДОЛ	22.86	0.13	3	2	1	2	9	1
ОРЕШЕ	27.41	10.80	296	150	146	90	129	65
ПАПРАДИШТЕ	13.37	0.30	4	2	2	3	121	1
ПЛЕВЕЊЕ	4.40	0.00					5	
СОГЛЕ	20.24	6.27	127	66	61	37	52	31
ТЕОВО	27.98	6.72	188	92	96	77	129	56
ЦРЕШНОВО	11.11	0.90	10	5	5	6	17	4

Извор: Завод за статистиќа на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стогојанства во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистиќа на Република Македонија, 1997, Кн.5 и 13.

Од оваа табела може да се констатира дека на 51.4% од територијата на Општина Богомила (Бистрица, Богомила, Ореше, Согле и Теово) живее 91.9% од вкупното население, што секако оди во прилог на нерамномерното распространување на населението во оваа општина.

Миграциони движења

Ако се разгледа состојбата со миграционите движења на населението во оваа општина, може да се забележи дека, пред сè, станува збор за автохтоно население кое, во најголем дел, од раѓање живее во местото на живеење. Најдобар приказ за тоа ни даваат податоците од 1971 година, карактеристичен период кога започнува да се намалува бројот на населението во сите статистички показатели. Јасен приказ за тоа дава следната табела.

Табела 3: Население според миграционните движења.

НАСЕЛЕНО МЕСТО	ДОСЕЛЕНО ВО МЕСТОТО НА ЖИВЕЕЊЕ				
	ВКУПНО	ОД РАЃАЊЕ ЖИВЕЕ	ИСТА ОПШТИНА	ДРУГА ОПШТИНА ВО РМ	ДРУГА РЕПУБЛИКА ПОРАНЕШНА СФРЈ
ВКУПНО	4355	3629	469	172	75
БИСТРИЦА	568	519	27	16	6
БОГОМИЛА	1249	963	169	91	18
ГАБРОВНИК	19	17	1	1	
КАПИНОВО	18	13	1	3	1
МОКРЕНИ	98	79	8	3	8
НЕЖИЛОВ	276	261	7	4	4
ОРАОВ ДОЛ	56	52	1	1	2
ОРЕШЕ	724	695	11	14	4
ПАПРАДИШТЕ	475	439	24	5	6
ПЛЕВЕЊЕ	24	12	12		
СОГЛЕ	275	94	147	19	15
ТЕОВО	464	390	48	14	11
ЦРЕШНОВО	109	95	13	1	

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, станотиите и земјоделските стопанства во Република Македонија, 1971, Скопје: Републички завод за статистика, 1974, Кн.9.

Од горенаведената табела се гледа дека 83.3% од населението во Општина Богомила претставува автохтоно население, додека 10.7% е население доселено од истата општина. Од друга општина во Република Македонија доселени се до 1971 година 172 лица или 3.9%, а население доселено од друга република на поранешна СФРЈ изнесува само 1.7% или 75 лица. Најмногу доселување, но од истата општина, имало во населеното место Согле вкупно 147 лица или 53.4%, а тоа е и за 1.5 пати повеќе од бројот на жителите кои во селото Согле живееле од раѓање.

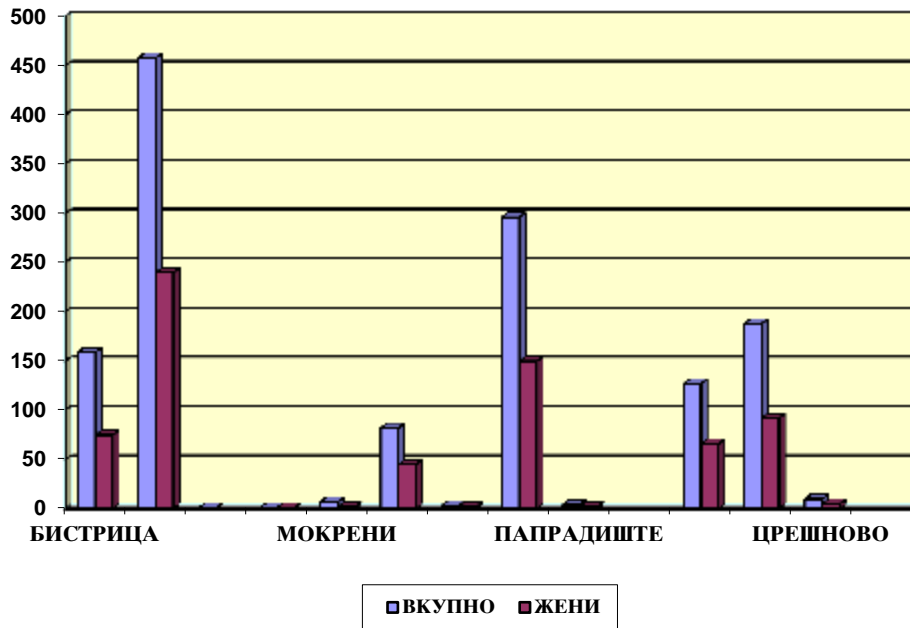
Полна и старосна структура на населението

Што се однесува за следниот демографски елемент а тоа е населението по пол, овде преовладува машкото население во скоро сите населени места освен во Теово каде бројот на женското население е нешто поголем односно 92 мажи спрема 96 жени и во Габровник каде во селото живее само една жена. Меѓутоа и покрај ваквиот сооднос сепак нема голема разлика помеѓу машкото и женското население, на ниво на општина тој сооднос е 51% за машкото и 49% за женското население. Повеќе загрижува фактот за старосната структура на населението во ова подрачје, бидејќи станува збор за претежно постаро, односно население од непродуктивните групи. Од тие причини и е тенденцијата за стареењето на населението во оваа општина, што се одразува како на репродукцијата, така и врз социоекономскиот развој на овој простор.

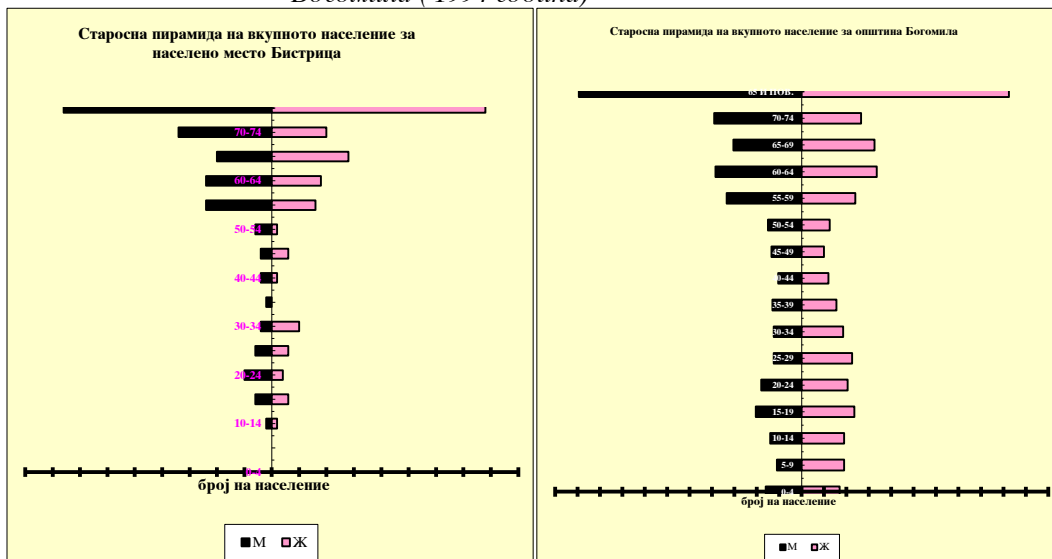
Ова може да се види и од Табела 4 каде е прикажано населението по старосни групи по населени места. Во општината на возраст помеѓу 64 години и повеќе се застапени 394 лица што чини 28.7% од целокупното население. Може да се види дека населените места каде бројот на жителите е под 4 (Габровник, Капиново, Ораов Дол и Папрадиште) се застапени со 100% учество на населението од старосната група од 64 и повеќе години.

Процентуалното учество со оваа старосна група преовладува во следните населени места: Црешново 60%, Мокрени со 57.1%, Бистрица со 48.4%, Теово со 34.5%, Нежилово со 29.2%, Богомила со 27.0%, Ореше со 19.2% и Согле со 14.9%.

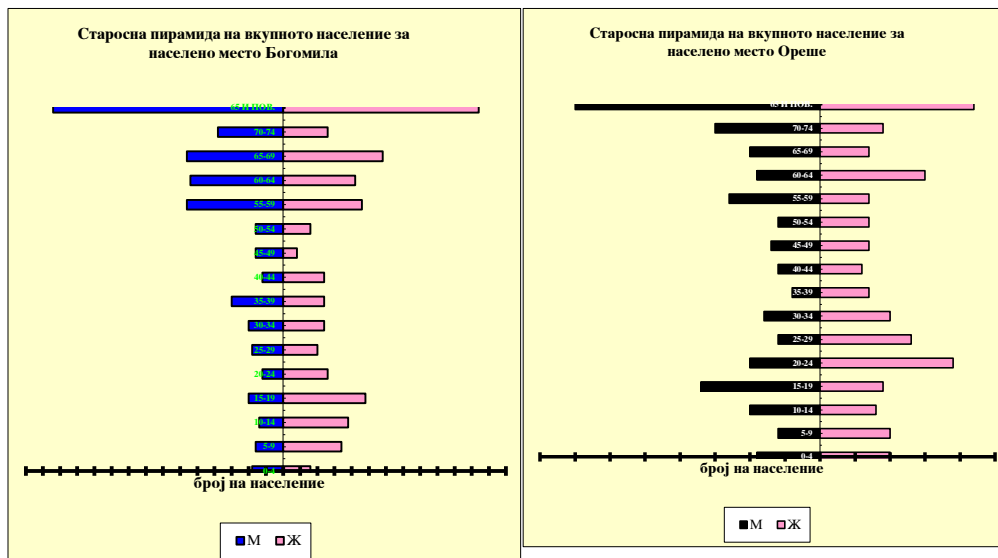
Што се однесува за учеството на населението по возраст од 15-64 години во Општина Богомила е застапено со 760 лица или 56.8% од вкупното население, а редоследот на населени места е следен: Нежилово со 64.63%, Ореше со 62.8%, Согле со 62.2%, Богомила со 58%, Бистрица со 50.3%, Теово со 46.8%, Мокрени со 42.8%, Црешново со 40% и останатите населени места без учество на оваа старосна група.

Графикон 2: Приказ на вкупното население по населени места, по пол, за Општина Богомила (1994 година)

Графикон 3 и 4: Старосни пирамиди со податоци по старосни групи на ниво на општина Богомила и населените места Бистрица

Графикон 5 и 6: Старосни пирамиди со податоци по старосни групи според пол за населениите места Богомила и Ореше

Ваквите состојби и промени на старосната структура во наведените и други на нив слични општини, секако, се одразува врз репродукцијата на населението, во потенцијалот на работоспособното население, како и воопшто на социо-економската организација во просторот, а ова треба да се има во предвид и во понатамошниот плански развој на комуната.

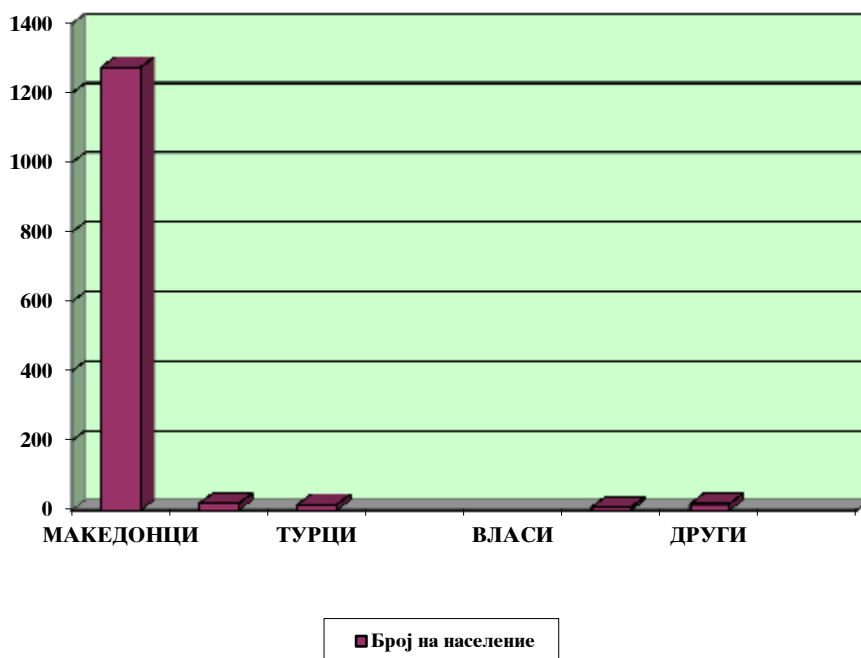
Население по национална структура

Една доста важна демографска карактеристика за проучувањето на едно подрачје секако претставува населението по национална припадност. Кога се зборува за Општина Богомила, во целост земено се работи за еднонационална општина со исклучок на населеното место Согле каде преовладува повеќенационалниот елемент. Националната структура во селото Согле е застапена според последниот попис, и тоа со 19 Албанци, 16 Турци, 5 Срби и 4 други националности што сочинува 35% од вкупното население во селото. Македонското население е застапено со 65%. Ова може да го согледаме од следната табела.

Табела 5: Населението според национална припадност по населени места - 1994 год.

НАСЕЛЕНО МЕСТО	НАЦИОНАЛНОСТ								
	ВКУПНО	МАКЕДОНЦИ	АЛБАНЦИ	ТУРЦИ	РОМИ	ВЛАСИ	СРБИ	ДРУГИ	НЕ СЕ ИЗЈАСНИЛЕ
ВКУПНО	1336	1274	19	16			9	18	
БИСТРИЦА	159	154						5	
БОГОМИЛА	458	450					4	4	
ГАБРОВНИК	1	1							
КАПИНОВО	1	1							
МОКРЕНИ	7	7							
НЕЖИЛОВО	82	82							
ОРАОВ ДОЛ	3	3							
ОРЕШЕ	296	295							
ПАПРАДИШТЕ	4	4							
ПЛЕВЕЊЕ									
СОГЛЕ	127	83	19	16			5	4	
ТЕОВО	188	184						4	
ЦРЕШНОВО	10	10							

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, 1994, Скопје:

Завод за статистика на Република Македонија, 1997, Кн.5 и 13.

Графикон 7: Национална припадност за Општина Богомила (1994)

Од табелата и графичкиот приказ може да констатираме дека бројот на македонското население изнесува 1274 или 95% од вкупното население, кое живее во Општина Богомила. Во населеното место Богомила учеството на македонското население

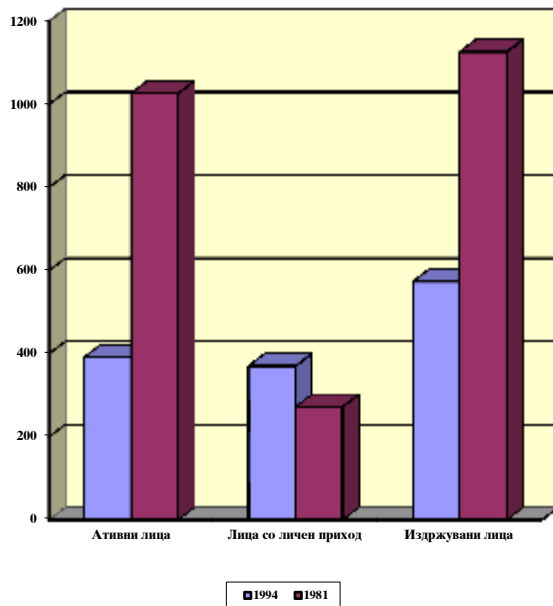
изнесува 98.2% или 450 лица, во Бистрица тој број се движи 96.8%, додека во останатите населени места учеството на македонското население е целосно застапено. Проучувањето на структурата на населението по националност од аспект на просторното планирање има значење не само заради динамиката на бројот на националностите и етничките групи и нивното територијално разместување, туку и за познавање на етничките карактеристики. Од овој демографски елемент понатаму се раководи и изградбата на разни објекти како што се: училишта, музеи, театри, верски објекти и друго базирани на националното обележје.

Економска структура на населението

Еден од најважните економски белези на демографската маса е структурата на населението по активност. Врз основа на анализите направени на едно подрачје по активност, се врши планирање на просторот за можно професионално ангажирање на населението, изградба на соодветни индустриски комплекси за професионална ориентација на работоспособните лица, а секако и можноста за понатамошно развивање на општината. Всушност, активното население е показател за работоспособноста на демографската маса, учеството во вработеноста по разни гранки во зависност и од половата структура, додека пак издржуваното население најчесто ја карактеризира неангажираноста на населението во работна дејност поради физичката младост или старост. Најдобар приказ за тоа гледаме од изложената Табела 6. Вкупно земено, во Општина Богомила најзастапено е издржуваното население и тоа 573 лица или 42.9%. Потоа следат активните лица - вкупно 391 или 29.3%, од кои 225 лица вршат занимање или 57.5% од активното население, а на крајот се лицата со личен приход - 370 или 27.7%. Меѓутоа, оваа анализа се однесува на ниво на целата општина, а извесни отстапувања од ова општинско ниво се јавува кај населените места Теово каде бројот на лицата со личен приход е поголем од активните за 74% или 14 лица. Во Нежилово разликата меѓу лицата со личен приход и активните лица изнесува 71.4% или 8 лица, во Бистрица бројот на лицата со личен приход е поголем од бројот на активните лица за 82.2% или 11 лица, меѓутоа во однос на лицата кои вршат занимање тој број е поголем за два пати.

Единствено кај населените места каде бројот на жители е помал од 10 (Габровник, Капиново, Мокрени, Папрадиште, Плевење како празно населено место и Црешнево со 10 лица), не се јавува активно население (освен во Мокрени едно лице и тоа не врши занимање), што укажува на негативни тенденции во Општина Богомила.

Ако се споредат податоците во однос на пописната 1981 година се забележуваат негативни тенденции не само во споредба на со вкупниот број на население туку и според учеството на активното население. Така од горенаведената табела се гледа дека бројот на населението во 1994 година опаднал за 2 пати во однос на 1981 година, а бројот на активното население се намалил за 2.6 пати. Меѓутоа се зголемува бројот на лицата со личен приход во 1994 година за 73.5% во однос на 1981 година. Сите овие негативни тенденции укажуваат на недостиг на активно население, што секако се одразува на социоекономското односно просторното планирање.

Графикон 8: Население по активност (1994 и 1981 година)

Што се однесува за учеството на активното население кое врши занимање по дејности најзастапено е учеството во сообраќај и врски со 23% во целата општина, потоа следи застапеноста во земјоделството и рибарството со 21% и во индустријата и рударството со 17%. Тоа може да се види од следната табела:

Табела 7: Активно население кое врши занимање по дејности

ДЕЈНОСТ	ВКУПНО (ОПШТИНА)	БОГОМИЛА (СЕДИШТЕ НА ОПШТИНА)
ВКУПНО	225	92
ИНДУСТРИЈА И РУДАРСТВО	23	11
ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РИБАРСТВО	49	1
ШУМАРСТВО	39	9
ВОДОСТОПАНСТВО	0	0
ГРАДЕЖНИШТВО	19	0
СООБРАЌАЈ И ВРСКИ	52	41
ТРГОВИЈА	13	7
УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ	1	1
ЗАНАЕТЧИСТВО И ЛИЧНИ УСЛУГИ	2	0
СТАНБЕНО КОМУНАЛНА ДЕЈНОСТ И УРЕДУВАЊЕ НА НАСЕЛБИ И ПРОСТОРИ	1	1
ФИНАНСИСКИ, ТЕХНИЧКИ И ДЕЛОВНИ УСЛУГИ	2	1
ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ИНФОРМАЦИИ	12	10
ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	3	3
ОПЗ И ОПО	7	6
НЕПОЗНАТА ДЕЈНОСТ	2	1

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, ситановието и земјоделските ситанства во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистика на Република Македонија, 1997, Кн.5 и 13.

Ако се земе за анализа учеството на активното население кое врши занимање во седиштето на Општината Богомила, се гледа дека населеното место Богомила учествува со 40%. Најмногу е вработено во дејноста сообраќај и врски (учествува со 44.5%), потоа во индустријата и рударството со 11.9%, следи образование, наука, култура и информации со 10.8%, потоа во трговијата 7.6% итн. Што се однесува за учеството на земјоделското население, тоа во општината учествува со 21%, додека во седиштето на општината, во населеното место Богомила, тоа учествува со 1% и е занемарливо.

Образовна структура на населението

За социоекономскиот развој на општината, а посебно културниот развој на популацијата, посебно важно место заема писменоста, односно образовното ниво на населението. Во таа смисла посебно важни се грижите и мерките на општината за унапредување не само за квантитативна, туку и квалитативна образовна програма. Пресметките и анализите за писменост, воглавно се вршат за возраст од 10 и повеќе години, заедно со комбинација на некои други демографски елементи како што се полот, возраста, социјалната структура, занимањето на родителите и друго. Образовната структура може да се анализира преку следната табела.

Табела 8. Население според школска подготовка по населени места

НАСЕЛЕНО МЕСТО	ВКУПНО НАСЕЛЕНИЕ НА ВОЗРАСТ ОД 10 И ПОВЕЌЕ ГОДИНИ		ВКУПНО НАСЕЛЕНИЕ ОД 15 И ПОВЕЌЕ ГОДИНИ	БЕЗ ШКОЛСКА ПОДГОТОВКА И НЕПОТПОЛНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ	ШКОЛСКА ПОДГОТОВКА			
	СЕ	ОД ТОА ОД ПИСМЕНИ			ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ	СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	ВИШЕ И ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ	НЕПОЗНАТО
ВКУПНО	1210	176	1144	741	272	108	15	8
БИСТРИЦА	159	38	157	126	23	8		
БОГОМИЛА	416	30	390	205	105	64	15	1
ГАБРОВНИК	1	1	1	1				
КАПИНОВО	1	1	1	1				
МОКРЕНИ	7	2	7	6	1			
НЕЖИЛОВО	77	17	77	62	9	3		3
ОРАОВ ДОЛ	3	1	3	3				
ОРЕШЕ	261	48	243	167	58	16		2
ПАПРАДИШТЕ	4	3	4	4				
ПЛЕВЕЊЕ								
СОГЛЕ	104	8	98	54	34	10		
ТЕОВО	167	24	153	102	42	7		2
ЦРЕШНОВО	10	3	10	10				

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, ситановиите и земјоделскиите стопанства во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистика на Република Македонија, 1997, Кн. 2 и 5.

Од оваа табела може да се констатира дека е големо учеството на населението без школска подготовка и непотполно образование. Од вкупно 1144 лица на возраст од 15 и

повеќе години, без школска подготовка или непотполно образование има 741 лице или 64%. Ако ги исклучиме од анализа населените места каде има помалку од 10 и несомнено станува збор за постари лица, загрижува податокот во некои населени места како Бистрица каде има 80.2% од населението без школска подготовка или непотполно образование, потоа Нежилово 80.5% и поголемите населени места во оваа општина Ореше со 68.7%, Теово со 66%, Согле со 55% и Богомила со 52%. Застапеноста на лицата со завршено основно образование во Општината Богомила изнесува 23%, со средно образование 9.4% и више и високо образование 1.3%. Што се однесува за присутноста на лица со завршено више и високо образование, тие се сконцентрирани во седиштето на општината, додека во другите населени места таквите кадри изостануваат.

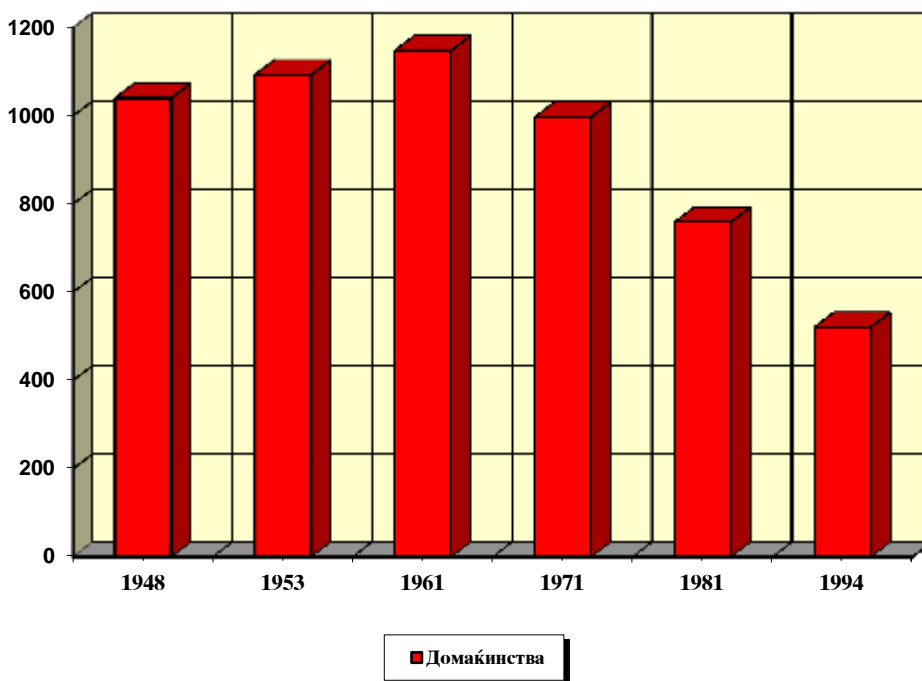
Домаќинства

Следен важен демографски елемент претставува проучувањето на домаќинствата, нивниот број, промените и големината по број на членови и сл. Тие претставуваат тесни заедници во кои се одвива семеен живот со различни социо-економски импликации. За Општина Богомила станува збор само за селски домаќинства, но иако нивниот број во минатото бележел постојано зголемување, овде е карактеристично нивно значително опаѓање. Со оглед на тоа што за вкупните промени на бројот и големината на домаќинствата ги користиме резултатите од пописните акции, секако е важна да се спомне и дефиницијата за домаќинства според методолошките упатства, според кои тие се опфаќаат. Под домаќинство се подразбира секоја семејна или друга заедница на лица за која ќе се изјави дека заедно живеат и заеднички ги трошат своите приходи за подмирување на основните животни потреби (домување, исхрана и друго), без оглед на тоа дали сите членови постојано се наоѓаат во местото каде е населено домаќинството или некои од нив престојуваат определено време во друго населено место. Под домаќинство се подразбира и секое лице кое живее само (самечко домаќинство), како и колективно домаќинство, т.е. домаќинство составено од лица кои живеат во установи за трајно згрижување. Оваа дефиниција ја спомнувам бидејќи во општина Богомила спомнавме две населени места со по едно лице кои исто така формираат свои домаќинства. Бројот на домаќинствата бележи намалување сродно како и намалувањето на бројот на населението.

Табела 9: Бројно движење на населението по населени места според пописни години (1948-1994)

ПОПИС	ВКУПНО	БИСТРИЦА	БОГОМИЛА	ГАБРОВНИК	КАПИНОВО	МОКРЕНИ	НЕЖИ ЛОВО	ОРАОВ ДОЛ	ОРЕШЕ	ПАПРАДИШТЕ	ПЛЕВЕЊЕ	СОГЛЕ	ТЕОВО	ЦРЕШНОВО
1948	1040	143	240	27	14	47	59	51	132	92	5	79	133	18
1953	1093	141	263	27	13	45	65	57	137	100	4	84	133	24
1961	1148	130	319	20	16	40	61	56	160	127	3	57	135	24
1971	997	113	329	11	7	31	54	14	146	106	5	51	109	21
1981	759	104	273	4	4	16	45	4	117	28	6	43	100	15
ВК. 1994	521	81	186	1	1	5	32	2	90	3		37	77	6
Индекс 1948/1994	2.00	1.77	1.29	27.00	14.00	9.40	1.84	25.50	1.47	30.67		2.14	1.73	3.00

Графикон 9: Домаќинства по пописни години (период 1948-1994) за Општина Богомила

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на население, домаќинства, станови и земјоделски стоканства во Република Македонија, 1994 година, Скопје: Завод за статистика на Р.М., 1997, Кн. 5, 1975, Кн. 7. 1984

Од горенаведената табела се гледа дека бројот на домаќинствата во Општина Богомила според пописот во 1994 година, споредено со бројот на домаќинствата во 1948 бележи намалување за два пати. Најголемо намалување бележи населеното место Папрадник кое во 1968 година имало 92 домаќинства, а сега има само 3 односно намалување за 30.67 пати. Потоа следи Габрово каде бројот на домаќинствата се намалил за 27 пати, Ораов Дол за 25.50 пати, Капиново за 14 пати, Мокрени за 9.40, Црешњево за 3, Согле за 2.14, Нежилово 1.84, Бистрица за 1.77, Теово за 1.73, Ореше 1.47 и Богомила за 1.29 пати.

Што се однесува до големината на домаќинствата по број на членови (табела 10), најзастапени се домаќинствата со 2 члена вкупно 180 (36.2%), потоа следат домаќинствата со по еден член 134 (25.7%), со три члена 78 (14.9%), со четири члена 52 (9.9%) итн. Промените во економската структура на домаќинствата се директна последица на урбанизацијата и деаграризацијата како два суштински спротивни процеси, а се манифестира преку намалувањето на земјоделските домаќинства, порастот на домаќинствата без земја и уситнувањето на поседите.

Табела 10: Домаќинсѝва според извори на приходи и поседување на земјоделско стопанство

ВКУПНО	ДОМАЌИНСТВА СПОРЕД БРОЈОТ НА ЧЛЕНОВИТЕ										
	СО 1 ЧЛЕН	СО 2 ЧЛЕНА	СО 3 ЧЛЕНА	СО 4 ЧЛЕНА	СО 5 ЧЛЕНА	СО 6 ЧЛЕНА	СО 7 ЧЛЕНА	СО 8 ЧЛЕНА	СО 9 ЧЛЕНА	СО 10 И ПОВ. ЧЛЕНА	
ОПШТИНА	521	134	189	78	52	40	19	4	5	0	0
БОГОМИЛА	186	47	72	23	28	12	3	0	1	0	0

Извор: Завод за статистиќа на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, стопанството и земјоделските стопанства во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистиќа на Република Македонија, 1997, Кн.5 и 13.

Што се однесува за класификацијата на домаќинствата според изворите на приходи (Табела 11), главно станува збор за неземјоделски домаќинства вкупно 465 (89.2%), следат земјоделските со 28 (5.34%), мешовити 14 (2.68) и без извори на приходи 14 (2.68%). Анализирајќи ги домаќинствата може да се заклучи дека станува збор за претежно домаќинства со стопанство 361 (69%), каде и покрај тоа што на ниво на општината преовладуваат неземјоделските домаќинства сепак и тие учествуваат на ниво на општината со 59%. Ако се гледа состојбата за населеното место Богомила (како седиште на општина, несомнено преовладуваат неземјоделските извори на приходи 96%, иако учеството на домаќинствата со стопанството со неземјоделските извори на приходи е со 97% .

Табела 11: Домаќинсѝва според извори на приходи и поседување на земјоделско стопанство

ВКУПНО	ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ									
	ЗЕМЈОДЕЛСКИ		НЕЗЕМЈОДЕЛСКИ		МЕШОВИТИ		БЕЗ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ			
ВКУПНО	СЕ	СО СТОПАНСТВО	СЕ	СО СТОПАНСТВО	СЕ	СО СТОПАНСТВО	СЕ	СО СТОПАНСТВО	СЕ	СО СТОПАНСТВО
ОПШТИНА	521	361	28	28	465	312	14	14	14	7
БОГОМИЛА (СЕДИШТЕ НА ОПШТИНА)	186	103	0	0	180	100	1	1	5	2

Извор: Завод за статистиќа на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, стопанството и земјоделските стопанства во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистиќа на Република Македонија, 1997, Кн.5 и 13.

Анализата на домаќинствата според поседувањето на земјоделски имоти, како доста важен елемент може да се види од Табелата 12. Најзастапени се земјоделските површини со големина од 0.51-1.0 ха кај 100 домаќинства во Општината Богомила односно ваквата големина на имоти е застапена со 27.7%. Потоа следат домаќинствата со вкупно земјиште во просек од 1.01-3.0 ха со 26.5%, домаќинства со земјиште до 0.3 ха со 19.6%, додека не се воопшто застапени земјишни поседи поголеми од 10 ха.

Табела 12: Домаќинствата кои имаат земјоделско стогодишно според обработливата користена површина

ВКУПНО		СПОРЕД ВКУПНОТО ЗЕМЈИШТЕ ВО ПРОСЕК							
		ДО 0.3 ХА	03.1-0.5 ХА	0.51-1.0 ХА	1.01-3.0 ХА	3.01-5.0 ХА	5.01-10.0 ХА	10.01-20.0 ХА	ПОВ. 20.01 ХА
ОПШТИНА	361	71	54	100	96	24	16	0	0
БОГОМИЛА	103	21	13	40	22	5	2	0	0

Извор: Завод за статистика на Република Македонија: Попис на населението, домаќинствата, стогодишето и земјоделските стогодиштва во Република Македонија, 1994, Скопје: Завод за статистика на Република Македонија, 1997, Кн. 13.

Ако се зема за споредба седиштето на општината со податоците за целата Општина Богомила, ќе се види дека во ова населено место, домаќинствата поседуваат 28.5% од стопанството во општината, иако главен извор на приходи остваруваат преку неземјоделските дејности. Ова е доста значаен елемент на кој би можел да му се посвети поголемо внимание, да се искористи рационално од домаќинствата кои немаат други извори на приходи.

ЗАКЛУЧОК

Анализирајќи го досегашното излагање можеме да заклучиме дека станува збор за една новосоздадена општина која постепено до денес го губи своето население, гравитирајќи кон поголемите градски центри. Новите општински органи мораат да вложат големи напори за ревитализација на ова подрачје и спречување на понатамошното исселување на населението од овие места. Особено ако се има во предвид бројот на населението од пред неколку децении, претежно еднонационалната структура, централната местоположба во Република Македонија, неопходни се вложување и значителни напори за оживување на оваа општина. Сепак, родното огниште било и ќе биде најважен "пол на развој", кој секако со еден посебен вид енергија ќе влијае луѓето на некој начин да вложуваат и повторно да се враќаат кон своите родни места. За ова секако, неопходни се образовно-воспитните мерки кои кај младата популација ќе создадат доволно капитал сепак Општината Богомила да не стане депопулациона зона во централниот дел на Република Македонија.

Истражувањата јасно укажуваат дека од настанатите промени во населеноста, се јавуваат и понатаму ќе се очекуваат разновидни проблеми во однос на репродукцијата на населението по одделни просторно-географски целини, и во уделот на работната сила во различни стопански и нестопански дејности. Селото како постепено да го губи чекорот со влијанието на градот кој негативно се одразува со процесот на депопулација на селските населби. Можеби со новата територијална поделба и формирањето на 123 нови општини, некако ќе се направи обид за повторно враќање на селото во центарот на вниманието, но сега со "ново" руво под влијание на новите економски и технолошки достигнувања. Неопходни се големи воспитно-образовни процеси теоријата за градот и селото како дихотомни различни светови, да се трансформира во поинаква форма, човекот и во селото да ја најде својата скриена убавина.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Даскаловски В.:** Социогеографскиот развој на руралната средина во Република Македонија / Васа Даскаловски // Географски Разгледи.. ISSN: 0435-3722. 31(1996) 109-120.
2. **Даскаловски В.:** Демографски развој на населението во Република Македонија / Васа Даскаловски // Географски Разгледи.. ISSN: 0435-3722. 30(1995) 23-28.
3. **Панов М.:** Социјална Географија и просторно планирање на примерот на СР Македонија / Д-р Митко Панов // Посебно издание Кн. 3. Скопје: ПМФ, 1976.
4. **Панов М.:** Некои демографски и просторно-популациски карактеристики на населението во Република Македонија според Пописот од 1991 година / Митко Панов // Прилози. XXII 2 (1991) 105-130
5. **Панов М.:** Улогата на географијата и нејзината практична примена во урбанистичкото планирање / Митко Панов // Годишен зборник на Филозофскиот факултет. Книга 11 (1958) 121-132.
6. **Панов М.:** Промени на населеноста во СР Македонија во периодот 1961-1978 година / М. Панов // Географски Разгледи. ISSN: 0435-3722. Кн. 18-19 (1981) 8-27.
7. **Завод за статистика:** Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, Кн. 9 (1974).
8. **Завод за статистика:** Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, Таб. 194 (1984).
9. **Завод за статистика:** Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, Таб. 195 (1984).
10. **Завод за статистика:** Попис на населението, домаќинствата, становите и земјоделските стопанства во Република Македонија, Кн. 1, 2, 4, 5, 6, 8, (1997).